

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 133/2016-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. júna 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a sudcu Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Nikoletou Sekerákovou, advokátska kancelária, 1. mája 18, Žilina, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 326/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 326/2013 p o r u š e n é b o l o .

2. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 800 € (slovom osemsto eur), ktoré je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Žilina j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 447,97 € (slovom štyristoštyridsaťsedem eur a deväťdesiatšesť centov) na účet

jeho právnej zástupkyne JUDr. Nikolety Sekerákovej, 1. mája 966/18, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 133/2016-14 z 15. marca 2016 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 326/2013 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol: *«... žalobou zo dňa 21.10.2013, podanou na Okresný súd Žilina dňa 23.10.2013 si ako žalobca uplatnil voči žalovanému [REDAKOVANÉ] ... zaplatenie 23.164,96 EUR s prísl., konanie o ktorom je vedené na Okresnom súde Žilina pod spis. zn. 4C 326/2013.*

Napriek skutočnosti, že vo vyššie uvedenom žalobnom návrhu bolo uskutočnené dňa 13.03.2015 pojednávanie na okresnom súde, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, v zmysle ktorého má žalovaný zaplatiť žalobcovi sumu 23.164,96 EUR a uhradiť trovy konania a trovy právneho zastúpenia, do dnešného dňa nebol okresným súdom vyhotovený písomný rozsudok a doručený účastníkom konania. Poukazujeme na skutočnosť, že 13.12.2015 už uplynie 9 mesiacov od vyhlásenia rozsudku. Takouto nečinnosťou súdu nemôže sťažovateľ ďalej uplatňovať svoje práva a dáva sa priestor žalovanému na prípadné špekulatívne konanie.

Dňa 11.11.2015 podal sťažovateľ ako žalobca sťažnosť na prietahy v konaní na Okresný súd Žilina, avšak k dnešnému dňu okresný súd neodpovedal na sťažnosť, ani nebolo vyhotovené rozhodnutie v konaní 4C/326/2013. ...

Sťažovateľ je toho názoru, že konaním Okresného súdu Žilina bolo porušené jeho základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Zároveň súd svojím konaním zasiahol do sťažovateľovho práva na právnu istotu...

V zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy SR každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom...

Citovanými článkami Ústavy SR, ako aj Dohovoru sa zaručuje právo na spravodlivé konanie a spravodlivý súdny proces, ktoré podrobnejšie upravujú príslušné právne normy, na základe ktorých dochádza, malo by dôjsť k reálnemu uskutočneniu výkonu týchto práv.

„Neskorá spravodlivosť je odopretá spravodlivosť.“ (Denegatio iustitiae) – citát z rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva.

Podľa právneho názoru sťažovateľa Okresný súd Žilina neoprávnene zdržiava vyhotovenie rozhodnutia, čím zároveň vytvára zbytočné prietahy v konaní vo veci sťažovateľovho žalobného návrhu...

Vzhľadom na to, že konaním Okresného súdu Bratislava I (správne má byť Okresného súdu Žilina, pozn.) je porušované základné právo sťažovateľa v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a v danej veci neexistuje možnosť preskúmať toto konanie iným spôsobom, je dostatočne preukázaná právomoc Ústavného súdu Slovenskej republiky konať o tejto ústavnej sťažnosti...»

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, zaručené ustanovením článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, v konaní vedenom na Okresnom súde Žilina, pod. spis. zn. 4C 326/2013 bolo porušené.

Ústavný súd prikazuje Okresnému súdu Žilina, aby v konaní vedenom pod spis. zn. 4C 326/2013 konal bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi podľa čl. 127 ods. 3 Ústavy SR finančné zadosťučinenie vo výške 5.000 EUR, ktoré je povinný vyplatiť Okresný súd Žilina sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Ústavný súd priznáva odmenu a náhradu hotových výdavkov právnenému zástupcovi sťažovateľa JUDr. Nikolette Sekerákovej, advokátke... vo výške 296,44 EUR.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k sťažnosti.

Podpredseda okresného súdu sa k sťažnosti vyjadril podaním sp. zn. 1 SprS/187/2016 z 3. mája 2016, v ktorom uviedol, že pojednávanie vo veci sp. zn. 4 C 326/2013, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, sa konalo 13. marca 2015. V ďalšom uviedol:

«Vzhľadom na pretrvávajúci zdravotný stav, bolo opätovne rozhodnuté o predĺžení lehoty na vyhotovenie rozsudku a to na základe žiadosti zo dňa 10.4.2015 1SprR/369/2015 - do 12.5.2015, žiadosti zo dňa 12.5.2015 1SprR/491/2015 - do 12.6.2015, žiadosť o predĺžení lehoty zo dňa 4.6.2015 - 1SprR/628/2015 - do 12.7.2015 a žiadosti o predĺžení lehoty zo dňa 13.7.2015 - 1SprR/792/2015 - do 12.8.2015.

Podľa záznamov v programovom vybavení „Podateľňa – registre“, písomné znenie rozsudku bolo prepísané 7.12.2015, uložené a evidované na server dňa 8.12.2015. Dňa 7.12.2015 bol rozsudok aj expedovaný. Pri doručovaní rozsudku boli závady v doručovaní, pretože došlo k „strate doručenky“. Podľa správy Slovenskej pošty (reklamácia doručenky od P2N č. UV 77150178), rozsudok bol prevzatý 16.12.2015 v úložnej lehote. Zásielka bola uložená na pošte dňa 8.12.2015 po opätovnom vykonaní doručenia. Vyhotovenie písomného znenia rozsudku bolo oznámené aj právnej zástupkyňi sťažovateľa v odpovedi na jej sťažnosť zo dňa 11.11.2015.

Právna zástupkyňa sťažovateľa si mala možnosť prevziať zásielku s doručovaným rozsudkom ešte predtým, ako vyhotovila a odoslala sťažnosť. Preto v čase podania sťažnosti už nejestvovalo reálne ohrozenie práva sťažovateľa.

Nepochybne, lehota v ktorej došlo k vyhotoveniu rozsudku nie je primeraná a došlo k prietahom v konaní. Tieto však podľa vyjadrenia sudkyne boli spôsobené jej zlým zdravotným stavom a značnou zaneprázdnenosťou.»

Súčasťou vyjadrenia okresného súdu bolo aj vyjadrenie vo veci konajúcej sudkyne, ktorá uviedla:

„Vzhľadom však na vyššie uvedené skutočnosti ponechávam na úvahe ústavného súdu, či skutočne došlo nevyhotovením písomného znenia rozsudku k zásahu do práv sťažovateľa v takom rozsahu, že je nevyhnutné priznať finančné zadosťučinenie a nie je dostatočné samotné konštatovanie porušenia práva. Nakoľko proti rozsudku nebol podaný opravný prostriedok a rozsudok je právoplatný, mám za to, že nie je dôvod prikazovať súdu, aby konal ďalej bez prietahov.

Naviac mám za to, že nie je dôvod, aby prípadné prietahy posudzoval a odškodňoval Ústavný súd SR postupom podľa § 49 zák. č. 38/1993 Z. z., nakoľko ak nie je naďalej porušované právo sťažovateľa a nie je dôvod na zrušenie rozhodnutia, ktorým by došlo k porušeniu základných práv alebo slobôd sťažovateľa, pretože o takomto porušení rozhoduje všeobecný súd podľa zákona č. 514/2003 Z. z..

Preto navrhujem Ústavnému súdu SR, aby sťažnosti nevyhoveli. Pre prípad, ak vzhľadne v postupe Okresného súdu Žilina neodôvodnené prietahy v konaní, navrhujem, aby výrok obmedzil na samostatné konštatovanie porušenia práva a rozhodnutia o náhrade trov konania, neukladal súdu povinnosť ďalej konať bez prietahov a nepriznal finančné zadosťučinenie.“

Z obsahu sťažnosti a predloženého súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 4 C 326/2013 ústavný súd zistil takýto priebeh napadnutého konania:

- 13. marca 2015 sa uskutočnilo na okresnom súde pojednávanie vo veci samej, po ktorom bol vyhlásený rozsudok, na základe ktorého bol žalovaný povinný zaplatiť žalobcovi sumu 23 164,96 €.

- 10. apríla 2015 požiadala zákonná sudkyňa o predĺženie lehoty na vyhotovenie a expedovanie rozsudku do 12. mája 2015, v čom jej bolo predsedom súdu vyhovené.

- 12. mája 2015 požiadala zákonná sudkyňa predsedu súdu o predĺženie lehoty na vyhotovenie a expedovanie rozsudku do 12. júna 2015 z dôvodu jej plnej pracovnej vyťaženia, v čom jej bolo vyhovené.

- 4. júna 2015 požiadala zákonná sudkyňa predsedu súdu o predĺženie lehoty na vyhotovenie a expedovanie rozsudku do 12. júla 2015 z dôvodu pracovnej vyťaženia, v čom jej bolo vyhovené.

- 13. júla 2015 požiadala zákonná sudkyňa predsedu súdu o predĺženie lehoty na vyhotovenie a expedovanie rozsudku do 12. augusta 2015 z dôvodu pracovnej vyťaženia, v čom jej bolo vyhovené.

- 7. decembra 2015 bol daný pokyn kancelárii na doručenie rozsudku – doručenky sa v spise nenachádzajú.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná. Podľa § 158 ods. 5 OSP ak predseda súdu zo závažných dôvodov nerozhodne inak, rozsudok sa vyhotoví a odošle do 30 dní odo dňa jeho vyhlásenia; vo veciach týkajúcich sa maloletých detí sa rozsudok vyhotoví a odošle do desiatich dní odo dňa jeho vyhlásenia.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že táto nebola príčinou „odkladania“ písomného vyhotovenia rozsudku. Z prehľadu úkonov v namietanej veci jednoznačne vyplýva, že zákonná sudkyňa 4-krát nežiadala o predĺženie lehoty na písomné vyhotovenie rozsudku z dôvodu zložitosti veci, ale len z dôvodu pracovnej vyťaženia.

Ústavný súd zdôrazňuje, že týmto argumentom nemožno ospravedlniť okresný súd za stav konania v čase rozhodovania o sťažnosti ústavným súdom a zbaviť ho zodpovednosti za to, že rozsudok bol písomne vyhotovený až 9 mesiacov po jeho vyhlásení.

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka súdneho konania je druhým kritériom pri posudzovaní, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Pri hodnotení správania sťažovateľa v preskúmvanej veci ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v napadnutom konaní a zistil, že konanie na okresnom súde v namietanom konaní bolo skončené rozsudkom 13. marca 2015. Písomný rozsudok však okresný súd vyhotovil až o 9 mesiacov.

Skutočnosťou, na ktorú vo svojom vyjadrení k sťažnosti poukázal okresný súd (vyťaženosť zákonnej sudkyne), nemožno v žiadnom prípade ospravedlniť nečinnosť v napadnutom konaní. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

Ústavný súd zdôrazňuje, že nie je možné stotožniť sa s „bagatelizujúcim“ tvrdením okresného súdu, že „v čase podania sťažnosti už nejestvovalo reálne ohrozenie práva sťažovateľa“, naopak, ústavný súd zhodne so sťažovateľom konštatuje, že každé oddiaľovanie písomného vyhotovenia rozsudku prispievalo k ťažšiemu faktickému vymoženiu sťažovateľovej pohľadávky od odporcu. Napokon listinným dôkazom (kópiou podacieho hárku pošty z 9. decembra 2015 sťažovateľ vyvrátil tvrdenie okresného súdu o tom, že rozsudok bol expedovaný 7. decembra 2015 a „*právna zástupkyňa sťažovateľa si mala možnosť prevziať zásielku s doručovaným rozsudkom ešte predtým, ako vyhotovila a odoslala sťažnosť*“. Rozsudok z 13. marca 2015 prevzala právna zástupkyňa sťažovateľa aj podľa tvrdenia okresného súdu 16. decembra 2015 a sťažnosť ústavnému súdu doručil sťažovateľ v zastúpení právnej zástupkyne 14. decembra 2015. Ústavný súd pripomína, že samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, III. ÚS 22/2016). K nastoleniu právnej istoty sťažovateľa došlo až 16. decembra 2015.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Keďže rozsudok, priet'ahy v doručovaní ktorého s'ťažovateľ namietal, bol jeho právnej zástupkyňi doručený 16. decembra 2015, stratila jeho s'ťažnosť opodstatnenosť. Z toho dôvodu neprikázal konať okresnému súdu, ako to požadoval v petite svojej s'ťažnosti.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. S'ťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 €.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na všetky okolnosti veci ústavný súd považoval priznanie sumy 800 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní o jeho sťažnosti advokátkou JUDr. Nikoletou Sekerákovou. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd úhradu priznal za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2015 (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Úhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2015 predstavuje spolu s režijným paušálom (2 x 8,39 €) sumu 296,44 €. Za jeden úkon vykonaný v roku 2016 (vyjadrenie z 20. mája 2016) priznal ústavný súd úhradu 143 € a k tomu paušál 8,53 €. Trovy právneho zastúpenia boli priznané v celkovej sume 447,97 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júna 2016